

ประโยค ๑ - ๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗

๑. ในภาษาบาลีนั้น พยัญชนะวรรค มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่ออย่างนั้น ฯ
๒. โลโป ในนิคคหิตสนธิ นั้น จะลบนิคคหิตได้ในที่เช่นไร ฯ จงยกอุทาหรณ์ มาประกอบด้วย ฯ
๓. กณฺฐา (นางสาวน้อย) ซึ่งเป็น อา การ์ันต์ในอิติลึงค์ มีวิธีแจก ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง ฯ
๔. วิภัตติในอาขยาตนั้น จัดบุรุษเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ จงเขียนวิภัตติ หมวดกาลาติปิฏติ เฉพาะฝ่ายปรัศสบทมาคฺ ฯ
๕. กิริยาภักต์ต่อไปนี้ คือ ภูตฺตวา, ปกฺกนฺโต, อารพฺก แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
 - ก. ภูตฺตสฺส ปจฺจนา = ปจฺจนาภตฺตํ ฯ
 - ข. จตฺสฺโส ทิสฺสา = จตฺตทิสฺสํ ฯ
 - ค. พุทฺโธ เอว รตฺนํ = พุทฺธรตฺนํ ฯ
 - ฌ. นตฺถิ ตสฺส ปุตฺตาติ อปุตฺตโก ฯ
 - ง. วิโต ราโค ยสฺมา โส วิตราโค (ภิกฺขุ) ฯ
๗. ในพหุลัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ปุชฺณีโย, จกฺขุมา, โกสลฺลํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในคัทธิตไหน ฯ

—
ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ในภาษาบาลีนั้นพยัญชนะวรรค มี ๒๕ ตัวคือ ก ข ค ง จ ฉ ช ฌ ฎ ฏ จ्ञ ฑ ฒ ต ถ ท ธ น ป ผ พ ภ ม ฯ เพราะเป็นพวกเป็นหมู่กันตามฐานกรณ์ที่เกิด จึงเรียกชื่ออย่างนั้น ฯ
๒. โลโป ในนิคคหิตสนธิ นั้น จะลบนิคคหิตได้ในที่เช่นนี้ คือ เมื่อมีสระหรือพยัญชนะอยู่เบื้องหลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้าบ้าง ฯ มีอุทาหรณ์ว่า ตาส์-อหิ เป็น ตาสาหิ อริยสัจจान์-ทสฺสนํ เป็น อริยสัจจานทสฺสนํ ฯ
๓. กณฺญา (นางสาวน้อย) ซึ่งเป็น อา การันต์ในอิติลึงค์มีวิธีแจกด้วยวิภัตติทั้ง ๗ อย่างนี้คือ

เอก		พหู	
ป.	กณฺญา	กณฺญาโย	กณฺญา
ทุ.	กณฺณํ	กณฺญาโย	กณฺญา
ต.	กณฺญาช	กณฺญาหิ	กณฺญาภิ
จ.	กณฺญาช	กณฺญานํ	
ปญ.	กณฺญาช	กณฺญาหิ	กณฺญาภิ
ฉ.	กณฺญาช	กณฺญานํ	
ส.	กณฺญาช กณฺญาຍံ	กณฺญาสุ	
อา.	กณฺเณ	กณฺญาโย	กณฺญา

๔. วิภัตติในอาขาตนั้น จัดบุรุษเป็น ๓ คือ ประถมบุรุษ ๑ มัชฌมบุรุษ ๑ อุตตมบุรุษ ๑ ฯ ได้เขียนวิภัตติหมวดกาลาติปดฺติ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมา ดังนี้

ปรสฺสปรทํ

	เอก	พหู
ป.	สฺสา	สฺสํสฺ
ม.	สฺเส	สฺสถ
อุ.	สฺสํ	สฺสามุหา

๕. กิริยาภิกถ์ต่อไปนี้เป็น กฤตฺวา แปลว่า กินแล้ว สำเร็จรูปมาจาก ภูชฺ ชาติ ในความกิน ตวนฺตุ ปัจจยฺ เอาที่สุดชาติเป็น ต ๑ ปกฺกนฺโต แปลว่า หลีกไปแล้ว สำเร็จรูปมาจาก ป บทหน้า กมฺ ชาติ ในความก้าวไป ต ปัจจยฺ ชาติมี ม เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง ต เป็น นฺต แล้วลบที่สุด ชาติ ๑ อารพฺก แปลว่า ประารภแล้ว สำเร็จรูปมาจาก อฺว บทหน้า รกฺ ชาติ ในความเริ่ม ตฺวนาทีปัจจยฺ อุปลฺกอยู่หน้า แปลงปัจจยฺทั้ง ๓ คือ ตฺวน ตฺวา ตฺวาน เป็น ย ชาติมี ภู เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดชาติเป็น พฺก ๑

๖. ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

ก. ภตฺตสฺส ปจฺฉา = ปจฺฉาภตฺตํ ชื่อ นิปาตปฺพพกะ อพยฺยัภาวสมาส ๑

ข. จตฺสฺโส ทิสฺสา = จตฺททิสฺ ชื่อ สมหาหริทฺกฺสมาส ๑

ค. พุทฺโธ เอว รตฺนํ = พุทฺธรตฺนํ ชื่อ อวชารณฺบุพพบทกัมมชารยสมาส ๑

ฌ. นตฺถิ ตสฺส ปฺตฺตาติ อปฺตฺตโก ชื่อ น บุพพบท พหุพพิหิสมาส ๑

ง. วิโต ราโค ยสฺมา โส วิตราโค (ภิกฺขุ) ชื่อ ปญฺจมีพหุพพิหิสมาส ๑

๗. ในพหุลตฺทิตฺตมีปัจจยฺ ๑ ตัว คือ อาลฺ ๑

ปฺชณฺโณ ลง อีย ปัจจยฺ ในฐานตฺทิต

จกฺขุมา ลง มนฺตุ ปัจจยฺ ในตทิสฺตติตฺทิต

โกสลฺลํ ลง ฌย ปัจจยฺ ในภาวตฺทิต ๑